

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ, НАУКИ І ВЛАДИ ЯК ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

CONCEPT OF FORMING MECHANISM OF INTERACTION OF BUSINESS, SCIENCE AND AUTHORITIES AS BASIS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMY

У статті досліджено чинники формування механізму взаємодії бізнесу, науки і влади як основи інноваційного розвитку національної економіки. Розглянуто сучасні підходи до інноваційного розвитку країни. Надана характеристика інноваційного розвитку України. Виокремлено проблеми державної інноваційної політики в Україні. Побудовано траєкторну концепцію формування механізму взаємодії бізнесу, науки і влади при переході України до інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль».

Ключові слова: економіка, інновації, механізм, концепція, національна інноваційна система, інноваційний розвиток.

В статье исследованы факторы формирования механизма взаимодействия бизнеса, науки и власти как основы инновационного развития национальной экономики. Рассмотрены современные подходы к инновационному развитию страны. Дана характеристика инновационного развития Украины. Выделены проблемы государственной инновационной политики в Украине. Построено

траекторную концепцию формирования механизма взаимодействия бизнеса, науки и власти при переходе Украины к инновационному развитию национальной экономики по модели «тройная спираль».

Ключевые слова: экономика, инновации, механизм, концепция, национальная инновационная система, инновационное развитие.

The article explores the factors of the formation of the mechanism of interaction between business, science and power as the basis for innovative development of the national economy. Modern approaches to innovative development of the country are considered. The characteristic of innovative development of Ukraine is given. Problems of the state innovation policy in Ukraine are singled out. The trajectory concept of formation of the mechanism of interaction between business, science and power in the transition of Ukraine to the innovative development of the national economy by the "triple helix" model is constructed.

Key words: economy, innovation, mechanism, concept, national innovation system, innovative development.

УДК 330.341.1+001+321(477)

Белякова О.В.

к.е.н., доцент

Київський національний університет культури і мистецтв

Постановка проблеми. Основним напрямком формування української економіки є інноваційний шлях розвитку. Світовий досвід економічного розвитку показує, що існує достатньо багато способів вирішення проблеми економічного зростання, де інновації являються основою державної стратегії економічного розвитку. В межах цих підходів держава повинна активно розвивати, регулювати та підтримувати найбільш ефективні механізми використання, розподілу та використання інновацій в економіці та створювати механізм їх комерціалізації.

Однією з сучасних тенденцій ефективного економічного розвитку є впровадження ефективних форм взаємодії держави, яка фінансує наукові установи, створення певних умов для взаємодії бізнес-структур та ВНЗ, розвиток наукових досліджень та університетів у якості наукової установи. Реалізація даного підходу можлива при застосуванні концепції «потрійна спіраль».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами інноваційного розвитку економіки на теоретичному та практичному рівні розглянуто в працях багатьох науковців, зокрема Л.Л. Антонюк, Г.В. Возняк, М.М. Єрмошенко, В.В. Зянько, С.В. Онишко, Л. І. Федулової та ін. [1-6].

Дослідженнями взаємодії бізнесу, науки й освіти в умовах на інноваційних засадах займа-

лися українські та зарубіжні вчені: Ю.Б. Баглюк, В.М. Геєць, С.В. Захарін, Г. Іцковиць, О.В. Кондрашова, Л. Лейдесдорф, І.А. Морозова та ін. [7-11].

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка концепції щодо формування механізму взаємодії бізнесу, науки і влади як основи розвитку національної економіки на інноваційній основі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародний досвід свідчить про те, що в сучасних умовах підвищення економіки країни відбувається завдяки всебічному впровадженню інновацій, а саме одним із сучасних ефективних напрямків економічного зростання є інноваційний розвиток на основі взаємодії бізнесу, науки і влади.

Ідеї створення економіко-інноваційного суспільства вже існують і реалізуються в Європейському Союзі, який прийняв низку документів, що регулюють розвиток ЄС на інноваційній основі. Зокрема, «Стратегія «Європа 2020» передбачає три пріоритетні напрямки: розвиток економіки на основі знань та інновацій; підвищення ефективності ресурсів, екологічно чисті та конкурентоспроможні економіки; створення високофункціональної економіки, що забезпечує соціальну та територіальну цілісність. Інноваційний синергетичний ефект настає, коли використання нових технологій можливе в результаті об'єднання ресурсів не лише за позиціями майнового комп-

лексу, а й за технологічними процесами [12]. Підвищення потенціалу НДДКР пов'язаний з можливим поєднанням науково-дослідних центрів, а також об'єднанням кадрів, здатних генерувати інновації. Зниження витрат на НДДКР може виникнути внаслідок зміни структури та оптимізації її напрямів, а також за рахунок венчурного інвестування в проекти, що були спочатку орієнтовані на використання технологічних новинок та інших результатів наукових досягнень.

Не менш важливим мотивом інтеграції може стати фінансування нових НДДКР. Серед мотивів можуть враховуватися можливості поділу ризиків з розробки нових продуктів і зниження інформаційної асиметричності. І, нарешті, інтеграція дає змогу домогтися отримання і широкого впровадження ноу-хау учасників за рахунок об'єднання, а також спрощення доступу до інформації завдяки інтеграції, що дає додаткові інноваційні імпульси розвитку бізнесу [13].

Розв'язання поставлених питань потребує осмислення сутності, характерних рис та сучасних особливостей інноваційного розвитку держави, а також сприятимуть формуванню та реалізації національної інноваційної системи України.

На сучасному етапі НІС в Україні має два основних завдання:

- тактичне – запуск процесів масового оновлення всіх сфер господарської діяльності. Ключовим питанням є усунення розриву інноваційного процесу між стадіями виникнення нового знання та його впровадженням у практичну діяльність;

- практичне – впровадження механізмів стимулювання попиту та пропозиції на інноваційні продукти за одночасного розвитку інфраструктури інноваційної діяльності.

Формування НІС покликана забезпечувати безперервне зростання економіки. За розрахунками економістів, внесок інноваційного фактора в економічне зростання розвинених країн складає близько 60% [14].

Головна мета інноваційного типу розвитку країни полягає в отриманні максимального економічного ефекту від кожної одиниці впровадженого і перетвореного на товар винаходу та ідеї. Можна стверджувати, що в даний час в Україні державної інноваційної політики не існує. Разом з тим інтелект і знання є одним з головних резервів країни, причому єдиним відновлюваним ресурсом. Для його застосування у країні є головне – це освічені кадри та наука, але, на жаль, вони практично не використовуються, тому що немає внутрішнього попиту на інтелект і нові знання, немає інфраструктури, яка змогла цей попит забезпечити.

У розвинутих країнах світу показник приросту ВВП за рахунок впровадження нових технологій становить 60-90%, тоді як в Україні він складає менше одного відсотка. Хоча Україна за кількістю

науковців входить до першої десятки країн світу [15, с. 77].

Таким чином, швидкість виходу України на сучасну траєкторію інноваційного розвитку залежить, насамперед, від збереження та ефективного використання її інтелектуального потенціалу, а також створення сприятливих умов для подальшого розвинення та ефективного використання.

За роки реформування економіки України вітчизняна наука потрапила під вплив негативних факторів, які гальмують розвиток її технічного й економічного прогресу, зокрема, це – низька інноваційна сприятливість промисловості України, що проявляється в обмеженому попиті вітчизняних підприємств на результати наукової та науково-технічної діяльності ВНЗ та НДІ, недостатнє бюджетне фінансування наукових досліджень і розробок.

Як результат, за даними Держкомстату, за останні 10 років чисельність фахівців, які виконували наукові та науково-технічні роботи у вузівському секторі, скоротилася більш, ніж на 60 % і прийняла загрозливий характер для інноваційного розвитку країни та її економічної незалежності [16].

Стратегічна мета інноваційного розвитку національної економіки спирається на наступні напрямки:

- структурна перебудова і подолання технологічної багатокладності,

- підвищення конкурентоспроможності за рахунок генерації і практичного використання нових знань як безпосередньої продуктивної сили і джерела зростання суспільного виробництва і підвищення добробуту населення.

До основних напрямів державного регулювання інноваційної діяльності належать:

- акумулювання фінансових ресурсів на наукові дослідження як за рахунок бюджету, так і шляхом створення спеціальних фондів;

- усебічне сприяння розвитку науки, у тому числі прикладної, і формування малого інноваційного підприємництва;

- формування державних замовлень на НДЦКР, які забезпечують початковий попит на інновації, а потім поширюються в економіці;

- координація інноваційної діяльності. Держава має сприяти кооперації та взаємодії різних інститутів у здійсненні нововведень шляхом формування єдиного технологічного простору (синхронізація інноваційного циклу в часі і просторі), що забезпечує сумісність інновацій;

- стимулювання інноваційного процесу та інноваційної діяльності шляхом підтримки конкуренції, а також використання економічних методів прямої і побічної дії: фінансові субсидії, пільги, страхування впливу інноваційних ризиків тощо;

- створення правової бази інноваційних процесів – формування необхідного законодавства;

- кадрове забезпечення інновацій шляхом створення відповідних програм навчання в державних навчальних закладах, які б підвищували творчий потенціал нації;
- формування науково-інноваційної інфраструктури, інформаційних систем, консультативно-юридичних послуг;
- інституціональне забезпечення інноваційних процесів шляхом створення державних організацій і підрозділів, які виконують НДЦКР і здійснюють нововведення в галузях державного сектору (оборона, охорона здоров'я, освіта);
- підвищення суспільного статусу інноваційної діяльності через заохочення інноваторів, забезпечення їх соціального захисту, пропаганди науково-технічних досягнень;
- регіональне регулювання інноваційних процесів шляхом раціонального розміщення та використання інноваційного потенціалу;

- регулювання міжнародних аспектів інноваційних процесів з допомогою визначення загально-економічної та інноваційної стратегії, які націлені на міжнародну науково-технічну кооперацію.

Держава має достатньо інструментів впливу на економічну систему. Серед них можна зазначити наступні: інноваційна політика, науково-технічна політика, структурна політика, зовнішня політика, зовнішньоекономічна політика, інституціональна політика, бюджетна політика, грошово-кредитна політика, податкова політика, антимонопольна політика, інформаційна політика, кластерна політика, політика в сфері освіти, державне будівництво, законотворчість, нормотворчість, соціальні й організаційно-структурні технології, технічне регулювання, модель публічно-приватного партнерства.

Дані інструменти повинні забезпечувати реалізацію державних програм у різних сферах, які в сукупності дають можливість розвитку економіки країни.

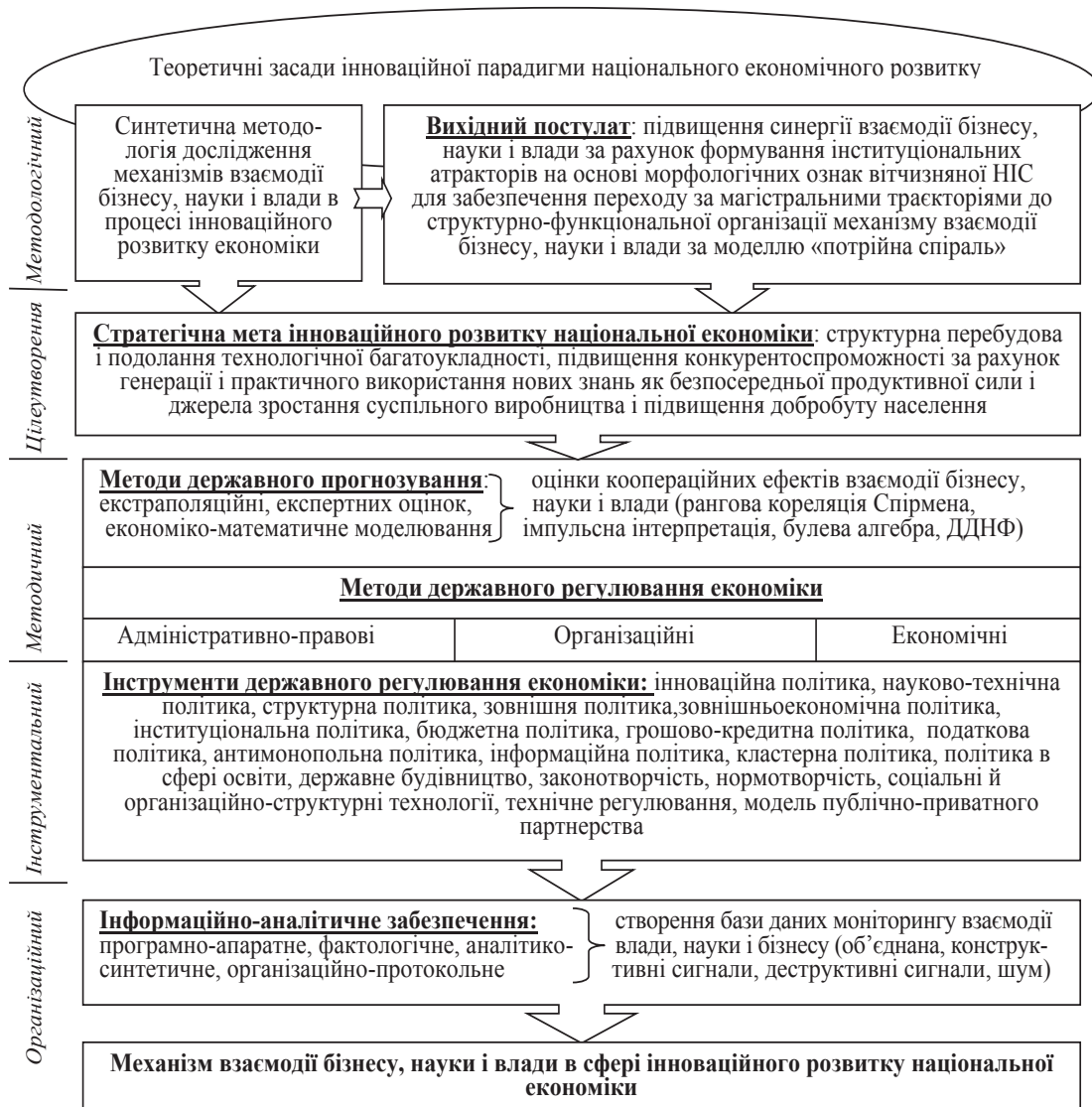

Рис. 1. Траєкторна концепція формування механізму взаємодії бізнесу, науки і влади при переході України до інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль»

Важливою частиною інноваційної складової є надання інформації для формування інтегрованого відкритого інформаційного середовища, інтегрованого в національні та міжнародні мережі, а також всіх учасників інноваційного процесу, який має бути ефективним. Така інформація повинна відповідати навколишньому середовищу не лише вимогам органів державної влади та вищих органів управління, а й інтересів відкритого інформаційного суспільства та європейської інтеграції. Можна надати ефективну підтримку для інтеграції та управління повною інтеграцією інформаційних ресурсів та інформаційно-аналітичних компонентів при вирішенні різних завдань.

Таким чином, враховуючи всі вказані вище важливі умови, чинники та напрямки створення процесу інноваційного економічного розвитку можна узагальнити та сформулювати концепцію механізму взаємодії бізнесу, науки і влади при переході України до інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль» (рис. 1).

Висновки з проведеного дослідження. Як показує світовий досвід, країни, які здійснюють інноваційний розвиток, мають стійкі конкурентні переваги. Виходячи з вищеозначеного, треба скординувати дії державних структур, бізнес-підприємств та науки на досягнення інноваційного розвитку національної економіки.

Перелічені чинники здатні стати основою для забезпечення формування концепції формування механізму взаємодії бізнесу, науки і влади при переході України до інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль».

Для кожного з таких напрямків стає нагальним поглиблене вивчення проблем, які нерозривно пов'язані з перспективами інноваційного розвитку національної економіки.

Отже, основою ефективного економічного розвитку є впровадження концепції формування механізму взаємодії бізнесу, науки і влади при переході України до інноваційного розвитку національної економіки в сучасних умовах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л.Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. Возняк Г.В. Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи її фінансування в Україні : монографія / Г.В. Возняк, А.Я. Кузнецова. – К. : УБС НБУ, 2007. – 183 с.
3. Єрмошенко М.М. Проблеми державного регулювання інноваційного розвитку підприємств і шляхи їх вирішення / М.М. Єрмошенко // Актуальні питання економіки. – 2010. – №3(105). – С. 45-54.

4. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку / В.В. Зянько. – Вінниця : УНІВЕРСУМ, 2008. – 397 с.

5. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку : монографія / С.В. Онишко. – Ірпінь. : Національна академія ДПС України, 2004. – 434 с.

6. Федулова Л. І. Концептуальні модель інноваційної стратегії України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87-100.

7. Баглюк Ю. Б. Взаємодія суспільства, освіти та бізнесу [електронний ресурс] / Ю.Б. Баглюк, О.І. Якушев. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/alegre380/ss-27877469>.

8. Геєць В. О. Інновативно-інноваційний шлях розвитку - модернізаційний проект розвитку економіки і суспільства / В.О. Геєць // Банківська справа. – №4. – 2008. – С. 23-15.

9. Захарін С. В. Економічний механізм інституційної взаємодії науки, освіти, бізнесу [електронний ресурс] / С. В. Захарін. – Режим доступу: <http://www.readera.org/article/ekonomichnyimekhanizm-instyetsiynoye-10112327.html>.

10. Ицковиц Г. Тройная спираль. Университеты – предприятия – государство. Инновации в действии: Монография / Пер. с англ. под ред. А.Ф. Уварова. – Томск: Том. гос. ун-т систем упр. и радиоэлектроники, 2010. – 237 с.

11. Кондрашова О. В. Формування моделі взаємодії освіти, держави та бізнесу [електронний ресурс] / О. В. Кондрашова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – 2013. – № 15. – С. 5–13.

12. Leydesdorff L., 2011. The Triple Helix, Quadruple Helix, ..., and an N-tuple of Helices: Explanatory Models for Analyzing the Knowledge-based Economy? / Amsterdam School of Communication Research (ASCoR), University of Amsterdam.

13. Морозова И. А. Влияние стратегического партнерства государственных вузов и бизнес-структур на уровень инвестиционной привлекательности региона [електронний ресурс] / и. А. Морозова, М. Н. Мысин // Креативная экономика. – 2014. – № 6 (90). – С. 3–11.

14. Гамма Т. Синергія як фактор ефективності угод М & А / Т. Гамма Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Наук. журнал. – К. : УДУФМТ, 2016. № 3. – С. 73-88.

15. Хасаншина Н. Б. Экономические цели и мотивы корпоративной интеграции / Н. Б. Хасаншина // Вест. С.-П. гос. ун-та. – 2010. – № 2. – (Серия 5 : Экономика) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/ekonomicheskie-tseli-i-motivy-korporativnoy-integratsii>.

16. Михайлюкова С. А. Институциональные особенности инновационной кластеризации на примере региональной инновационной системы Краснодарского края / С. А. Михайлюкова // Креативная экономика. – 2010. – № 12 (48). – С. 62-67.